

חברי המערכת: הרב אריאל סגרון והרב אליהו סעדון

גליון מס' 50 | נמסר כ"ה ניסן תש"פ

השיעור השבועי של מו"ר הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א מתקיים בימי ראשון בבהמ"ד יחווה דעת רח' אגסי 1 י-ם בשעה 20:15

פרשת תזריע - מצורע

דיני תשלומין לקריאת התורה ותפילה דרך המרפסות בעידן

נושאי השיעור: החסירו קריאה במזיד | תשלומין במקום שיש שני פרשיות | תשלומין מחומש לחומש | תשלומין בשני וחמישי | תשלומין למספר פרשיות | אם יש היתר להתפלל דרך המרפסות

דין כמו תשלומים בתפילה, ולפיכך, כתב בספר תורת חיים סופר (סק"ג) שאם הפסידו קריאה במזיד אין תשלומים כמו בתפילה. שהרי הגמרא במסכת ברכות תחילת פרק תפילת השחר אומרת שתשלומין הן רק בשוגג, אך במזיד זה נקרא מעוות לא יוכל לתקון. לעומתו דעת הפרי מגדים (אש"ל אכ"ה סוף סק"ד) שאין קשר ביניהם, ותשלומים לקריאת התורה הם דין בפני עצמו, ולכן יש תשלומים גם במזיד.

המשנה ברורה בבאור הלכה (ד"ה אם נטלו) מצדד כדעת הפרי מגדים, ומביא שכך כותב גם בספר שולחן עצי שטים (חיכרו בעל המרכבת המגנה), ע"ש.

אך למעשה שאלה זו אינה נוגעת לנו כלל, כיון שכולנו שוגגים וודאי שלכאורה עלינו להשלים, ויש בזה כמה פרטי דינים ויבואר להלן.

ד. קריאת הפרשיות כסדרם

יש עוד שינוי בדין תשלומין של קריאת התורה מדיני תשלומין של תפילה, שהנה מי שלא התפלל מנחה בשוגג צריך להתפלל ערבית שנים, קודם כל את תפילת ערבית ולאחריה תשלומין לתפילת מנחה, לעומת זאת בקריאת התורה השלמת הפרשיות הקודמות צריכה להיעשות קודם הקריאה של השבוע. וכך כותב להדיא האור זרוע שם, וטעמו, מפני שקריאת התורה צריכה להיות כסדר שמשה רבנו תיקן, שבכל חמישים שבתות השנה יקראו את כל חמישה החומשים כסדרם. וממילא כשמשלימים את קריאת התורה צריכים לקרוא קודם את הפרשה הקודמת.

ה. כיצד קוראים את שתי הפרשיות יחד?

למעשה כשמשלימים קוראים שתי פרשיות יחד, ויש נידון כמה עליות מעלים

א. קריאת שמו"ת וקריאת התורה

ב"ה שיש לנו הרבה תקוות שבקרוב תתחדש קריאת התורה בציבור, ישועת ה' כהרף עין, ותתעורר שאלה על כל הפרשיות שהפסדנו בשבועות האחרונים. ראשית כל, יש לדעת שקריאת שנים מקרא ואחד תרגום היא חיוב גמור מן הדין, אולם אין לכך כל קשר לקריאת התורה. אמנם דעת הראב"ן שקריאת שנים מקרא ואחד תרגום היא במקום קריאת התורה, אך הראשונים חולקים עליו, וכן דעת הרמב"ם ומרן השולחן ערוך (סימן רפז ס"א), שהן שתי מצוות נפרדות. ולפיכך אף מי שקרא שמו"ת עדיין חובתו עליו לשמוע קריאת התורה.

ב. תשלומין לקריאת התורה

והנה, קריאת התורה היא חובת ציבור ולכן כאשר יש מנין קוראים בתורה ואילו בתפילה ביחיד אין קוראים בתורה, ויש לדון בציבור שהפסידו ולא קראו קריאת התורה. האור זרוע ח"ב (סימן מה) כותב, שאם החסירו פרשה אחת משלימים אותה בשבת שלאחריה, דהיינו שלשבע הבא קוראים שתי פרשיות. וכך כותבים כמה מרבתינו הראשונים מחכמי אשכנז מסוף תקופת הראשונים, כגון רבנו אייזיק טירנא (הגהות מנהגים גהה מ"א, בנ"מ עמוד כה) רבנו יעקב וייל (סוף הספר דינין והלכות סימן סו) המהר"ם מינץ (סימן פה) ועוד. וכך פוסק הרמ"א בהג"ה בתחילת סימן קלה (ס"ג): 'אם בטלו שבת אחת קריאת הפרשה בצבור, לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם פרשה השייכת לאותה שבת'.

ג. תשלומים לקריאת התורה כשהפסיד במזיד

דין תשלומים ידוע בהלכות תפילה, שאם הפסיד תפילה בשוגג יכול להשלים ולהתפלל בתפילה הבאה פעמיים, אולם דין תשלומין לקריאת התורה לכאורה לא ידוע מקורו. ובאמת שהגאון מוילנא (סימן קלה סק"ג) כתב שהוא

בקריאת הפרשה הקודמת וכמה בפרשת השבוע. השערי אפרים (עג 2 אות ט) סובר, שכשם שבשבת שקוראים בה שתי פרשיות קוראים שלושה עולים בכל פרשה והרביעי מחבר, כך הוא הדין כשמסלימים פרשה שהחסירו בשבוע שעבר, שקוראים שלושה עולים בפרשה שמסלימים ושלושה בפרשת השבוע והרביעי מחבר. והבאור הלכה (ש 7 ד"ה בקריאת הפרשה) מביא אותו להלכה. אולם רוב הפוסקים אינם סוברים כן, ומהמגן אברהם (סק"ד) משמע שהכהן שעולה ראשון מחבר. דהיינו שהעולה לתורה ראשון יקרא את כל הפרשה הקודמת, ושלושה פסוקים בפרשת השבוע וכך מחבר את שתי הפרשיות. וכן כתב גם בספר 'ברכות המים' (סימן קל"ה), שהכהן צריך לחבר כדי שהוא יעלה כחלק מהשבועה עולים בקריאת התורה שהיא חובת היום.

ו. בעל קורא שלא הפסיד את הקריאה

ובאמת כשאמרו "מרן זצוק"ל היה נוסע לחוצה לארץ מפעם לפעם, פעמים קורה שיום טוב שני של שביעי של פסח חל בשבת, וכן פעמים קורה שיום טוב שני של שבועות חל בשבת, וכך הוא השנה שחג שבועות חל ביום שישי ושבת, ממילא בארץ ישראל קוראים פרשת השבוע ואילו בחוץ לארץ קוראים פרשת יום טוב שני, ולפעמים יש כמה שבועות שבחוץ לארץ קוראים פרשה אחת לפנינו. ולכן קרה כמה פעמים שנסע לחוץ לארץ והפסיד פרשה, וכשחזר לארץ בקשו מהכהנים לצאת, ועלה לתורה במקום כהן, וקודם לכן היה מבקש מהציבור כיון שזה טורח ציבור שהרי כולם שמעו את הקריאה, והיה קורא את כל הפרשה הקודמת עד 'שני' של פרשת השבוע. וזכורני, שבשעתו הייתי קורא אצלו כל שבת בקביעות, והיה זה נוהג מזה שנים שקראתי אצלו בתורה עוד כאשר היה גר ב'רחביה', ובשנה האחרונה לחיינו בפרשת 'ארא', נסעתי בשליחותו לשבת בנתניה, שם היתה אזכרה של הרב גבאי זצ"ל והיה זה ימי טרום בחירות, והיתה שבת יפה מאד, והיתה תוכנית שלמה גם למוצאי שבת, אך בצאת השבת מיד לאחר הבדלה, סיפרו לי שאבא הובהל לבית החולים בשבת משום שהיה לו ארוע מוחי קל, כמוכן שביטלתי הכל ומהרתי לבית החולים, כשבאתי ראיתי אותו יושב בחדר בית החולים ולומד. ואז סיפר לי, שהציבור היו בקריאת שמע ופתאום החל לחוש ברע, ואמר למזכיר על כך, ומיד הרימו אותו והכניסו אותו לחדר, היה שם רופא שהזעיק אמבולנס וכבר בדרך נתנו לו תרופות וטיפלו בו וב"ה התאווש.

בשבת שלאחריה בפרשת 'בא' לא רצה לוותר על פרשת וארא, וכמוכן שכל הציבור שמחו מאד שהרב יקרא את פרשת וארא אך הוא כבר לא היה יכול לעמוד ולקרוא בעצמו וודאי שלא פרשה שלימה, אז אמר שאפשר להקל שאני אקרא, למרות שאני שמעתי פרשת וארא בשבוע שעבר, בתנאי שאקרא גם את הקטע הראשון של פרשת בא. וכך היה, קראתי והיה זה לא פשוט כלל, כיון שלא קראתי את פרשת וארא בשבוע קודם, ואני מקפיד שלא לקרוא בתורה לפני שאני מכין, ופרשת וארא היא הפרשה הקשה ביותר לקריאה בדקדוק ובטעמים כיון שהיא פרשה מבלבלת מאוד, ואבא היה קפדן מאד שהקריאה תהיה בטעמיה ובדקדוקיה, ואוי ואבוי למי שהיה עושה לידו שגיאה...

ז. השלמת קריאת התורה במנחה של שבת

את הספר 'ברכות המים' הנ"ל חיבר הגאון רבנו מרדכי יוסף מ'יוחס, ראשי תיבות 'מים'. והוא חי בתקופתו של מרן החיד"א, ושימש כראשון לציון בירושלים. הוא היה בנו של רבנו מיוחס בכר שמואל בעל 'פרי האדמה'. בספרו הוא מספר שלפני 233 שנים בשנת תקמ"ז, שבת אחת אירע שירד שלג כבד,

והשלג התחיל כבר ביום רביעי ונמשך עד לאחר שבת, והוא כותב, זה דבר שלא ראינו ולא ספרו לנו אבותינו כדבר הזה, שהשלג היה כל כך גדול שלא יכלו אנשים לצאת מפתח ביתם, השלג היה מעל הפתחים וברשות הרבים השלג היה יותר מקומת אדם, וכל בתי כנסיות שהיו אז בירושלים היו נמוכים וממילא היו קבורים תחת השלג, חוץ מבית כנסת אחד - בית הכנסת של המקובלים בעיר העתיקה 'בית אל' של רבינו הרש"ש ורבנו גדליה חיון. שם התפללו בשבת יותר ממניין שהצליחו בדרך לא דרך להגיע וקראו בתורה. ורבי מרדכי יוסף מיוחס מספר שהיה גר קצת יותר רחוק, ולא יכול היה ללכת לבית הכנסת, אך בביתו היה לו ספר תורה שהוריש לו אביו בעל 'פרי האדמה', אולם הגיעו רק שמונה אנשים למנין ולא הצליחו להשלימו. אך בזמן תפילת מנחה הצליחו להתאסף בביתו מנין אנשים, והוא דן אם ניתן לקרוא בתורה בזמן מנחה את אשר קריאת התורה של שחרית.

ובספרו שם (סימן קל"ה) הוא מאריך להוכיח שצריך לקרוא את קריאת התורה של שבת במנחה ובסוף דבריו כותב שכמה מגדולי הדור הסכימו עימו. אולם למעשה מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (סימן ע"א אות ט) חולק על דבריו, וסובר שלא שייך לעשות תשלומים במנחה. וטענתו היא, שהנה כל הראשונים שכתבו שיש תשלומים בשבת הבאה למה אף אחד מהם לא כתב שאם אפשר לקרוא במנחה שיקראו במנחה?! הרי הראשונים מדברים באופן שבבית הכנסת אירעה קטטה ומחמתה לא קראו בתורה, והרי אפשר ובמנחה כבר נגמרה הקטטה ומפני מה אף אחד לא כתב לקרוא את קריאת התורה במנחה?! לפיכך מסיק מרן החיד"א שמסתימת דברי הראשונים נראה להוכיח שאין תשלומים במנחה.

למעשה יש עוד פוסקים שהחזיקו כדעתו של רבנו מרדכי יוסף מיוחס, רבי יהודה אסאד שהיה מזקני תלמידי החת"ם סופר, והיה גדול מאד בתורה, ובספרו שו"ת 'יהודה יעלה' (האור"ח סימן נ"א) כותב אף הוא שיש תשלומים במנחה. וכך פוסק להלכה המשנה ברורה (ש"ס סק"א ונשעני לאיון סק"ג).

ח. מרן החיד"א ובעל 'ברכות המים'

מרן החיד"א ורבנו מרדכי יוסף מיוחס בעל ברכות המים היו חברים, תפקידו של מרן החיד"א היה לגייס כספים לעניי ירושלים. רוב תושבי ירושלים היו אז אנשים צדיקים וחסידים שהיו לומדים תורה מתוך הדחק, והחיד"א היה מסתובב בעולם ואוסף בעבורם כסף. מסופר, שכשהחיד"א הוציא את ספרו 'ברכי יוסף' רבנו מיוחס בכר שמואל אביו של 'ברכות המים' אמר לבנו 'נו, הגיע תורך, גם אתה צריך להוציא ספר!' אז הוא הוציא את ספרו 'ברכות המים'. שהוא ספר גדול ועב כרס, וחלק גדול ממנו נוסב בענייני חושן משפט. לאחר זמן החיד"א כתב את ספר שו"ת 'חיים שאל' וכנגדו כתב רבי מרדכי יוסף מיוחס את ספרו 'מים שאל'. והחיד"א המשיך וכתב עוד הרבה ספרים. ואילו רבי מרדכי יוסף מיוחס אמר לאביו שאינו רוצה להמשיך בתחרות זו ועצר מכתבת ספריו. יש אומרים, שהחיד"א כתב ספרים לפי איברי גוף האדם. בספריו ניתן להבחין ב'פתח עיניים', 'עין זוכר', 'דבש לפי', 'יעיר אוזן', 'פני דוד', 'צוארי שלל', 'לב דוד', 'ברכי יוסף', 'מורה באצבע', 'כף אחת', 'קשר גודל', 'שמחת הרגל' ועוד. לעת זקנותו, רבי מרדכי יוסף מיוחס כתב ספר נוסף בשם 'עין המים', ושמעתי מאמרו מרן זצוק"ל סיפור מעניין על הספר הזה, שלא כתב אותו בעצמו אלא הכתיב אותו לתלמידיו שלו מחמת שנעשה סגי נהור משום מעשה שהיה. בירושלים חי שייח' מוסלמי שהעריך את היהודים וידע את חכמתם ואת המידות הטובות שלהם, ולעת זקנתו נולד לו בן, כאשר ראה שהולך למות, קרא לרבי מרדכי יוסף מיוחס וביקשו שיגדל את בנו בביתו, אבל שיגדל כמוסלמי,

י. קריאת התורה ביום שלישי

לפי דברי החיד"א לעיל שמכך שהראשונים לא נתנו את האפשרות להשלים את קריאת התורה במנחה לכן אין להשלים את קריאת התורה של שחרית במנחה, עולה עוד שאין משלימים את קריאת התורה בשני וחמישי, שהרי הראשונים לא כתבו אפשרות זו לקרוא בלהשלים בשני וחמישי.

והאמת שבספר עטרת זקנים (סימן קלה סק"א) - שהיה תלמידו של הב"ח - כותב לגבי ציבור שלא קראו בתורה ביום שני שיקראו ביום שלישי, שהרי משה תיקן להם לישראל קריאת התורה בשני וחמישי ובשבת כדי שלא יעברו עליהם שלושה ימים ללא תורה, כך כותב הרמב"ם (פי"ג מהלכות תפלה ה"א), ומשכך יש להם לקרוא כדי שלא יעברו שלושה ימים בלא תורה. ולעומת זאת אם לא קראו ביום חמישי אין לו תשלומים, כיון שיש להם את השבת ואין בעיה של שלושה ימים ללא תורה. אך כפי הנראה מסתימת דברי הראשונים אי אפשר לעשות כן.

פעם הייתי בצרפת, וראיתי באחד המקומות שם שבחורף שהזריחה מאוחרת, הציבור שהם אנשים עובדים, מתפללים בנ"ח החמה אך אינם יכולים לאחר הרבה ואין בידם להספיק לקרוא את קריאת התורה כראוי. ואחד הרבנים שם הורה להם על פי המשנה ברורה ה"ל, שיקראו בתורה במנחה של שני וחמישי. ולכאורה כן הוא הדין לפי הברכות המים והמשנה ברורה זהו הדרך הנכונה, אולם לפי החיד"א לא שייך שיהיה תשלומין במנחה. ולכן כשהייתי שם הערתי להם על כך שהלא הם ספרדים, וספק ברכות להקל, שהרי זו מחלוקת והחיד"א פוסק שאי אפשר לעשות תשלומין בשבת במנחה ממילא גם בשני וחמישי אין תשלומין.

החיד"א בהשמטות לספרו חיים שאל כותב שמצא מפורש כן בזוהר הקדוש (פסוק ויקהל 77 ו' ע"ג) שלא יתכן לקרוא פרשה שלמה במנחה, פרשה שלמה זה רק בשחרית. ולהלכה כך פסק אאמו"ר מרן זצוק"ל בשו"ת יביע אומר ח"ד (חאו"ח סימן י"ז) שאין להשלים קריאת התורה במנחה אלא רק בשבוע הבא אחריו.

יא. תשלומים בחומש הבא

יש מחלוקת לגבי ציבור שהחסיירו קריאה בסוף חומש ורוצים להשלים בזמן שקוראים בחומש הבא, המהר"ם מינץ (סימן פ"ה) סובר שתשלומין יכולים להיות רק באותו החומש, ובחומש אחר אין עליו תשלומין. והכנסת הגדולה מביאו להלכה (סימן קמ"ד הגהות הטור וסימן רפ"ב הגהות הטור). וכן דעת העולת תמיד (סימן קלה סק"ד) והמגן אברהם (ס"ג סק"ד) ועוד. לעומתם הפרי חדש (סימן קמ"ד סוף אות א) חולק, והסכימו עימו רבים מהאחרונים, וכן דעת מרן החיד"א בספרו לדוד אמת (סימן ט אות ב) שאין זה משנה אם משלים בחומש אחר בכל זאת יכולים להשלים את הקריאה שהחסיירו. ולהלכה המיקל בזה יש לו על מה לסמוך.

יב. תשלומים למספר פרשיות

יש לדון אם ניתן להשלים בפעם אחת מספר פרשיות שהחסיירו. שהנה, בתפילה הדין הוא שניתן להשלים רק לתפילה אחת ולא ליותר מזה. אכן יש מקומות שמקלים בזה להתפלל "תפילת נדבה" כגון בעל תשובה שלא התפלל הרבה זמן, או אדם שהיה חולה זמן רב ורוצה להתפלל את התפילות שהחסייר, יכול לעשות תנאי של נדבה: 'אם אני חייב אני רוצה להשלים עוד תפילה, ואם

וכך היה, לאחר מותו לקח את הבן לביתו וגידלו. וכגדל הבן מעט עזב ונסע לטורקיה שם למד באוניברסיטה, ואחרי שנים נתמנה להיות הפחה של ירושלים בעקבות כך שהבטיח לפחה סכום עתק של כסף, את הכסף שהבטיח לפחה השיג על ידי שהטיל על היהודים מס כבד מאד שלא היו יכולים לעמוד בו בשום אופן.

רבני ירושלים קמו וארגנו משלחת לעבר הפחה של ירושלים ובראשם עמד הראשון לציון רבנו מרדכי יוסף מיוחס. כשהפחה ראה את הרב קם מיד לכבודו, והודה לו על הימים שגדלו בביתו וחזרו לטובה על כך. ואז פנה אליו הרב וביקש ממנו אודות המס הכבד שהטיל על יהודי ירושלים, והפחה נענה לו ברצון ואמר לו שלכבודו מפחית את שיעור המס לחצי. באותו מעמד נכח גם סגנו של הרב, תלמיד חכם צעיר, שראה איך ברגע אחד הפחה ירד למחצית הסכום וחשב לנסות להוריד עוד, ופנה אל הפחה בעצמו ואמר לו 'אדוני הפחה, גם חצי אנחנו לא יכולים, בבקשה תוריד עוד!' רק סיים את דבריו, קם הפחה בכעס, ואמר 'חוצפה, בבת אחת הורדתי חצי וכך הוא אומר?!' וציוה מיד להוציא להורג! באותו רגע קם רבנו מרדכי יוסף מיוחס בבהלה גדולה, וצעק צעקה גדולה ומרה, כשראה זאת הפחה במקום חזר בו מדבריו והניחו לו. ומרוב הבהלה של רבי מרדכי יוסף מיוחס נעשה סגי נהור, וכל חידושי התורה היה מכתוב לתלמידיו שהוציאו מזה ספר וקראו לו 'עין המים'.

ט. דן לכף זכות

שמעתי פעם סיפור יפה על רבי יהודה אסאד שיש בו הרבה מוסר, כתוב במשנה באבות 'והוי דן את כל האדם לכף זכות', והאמת שהרבה פעמים כאשר רואים איזה דבר קשה לדון לכף זכות. ומאידך כשמדובר באדם הידוע כצדיק אפילו אם ההסתברות היא תשעים אחוז לא לדון אותו לכף זכות אנו דנים אותו לכף זכות. ובתקופה ההיא, מי שמילא את מקומו של החת"ם סופר היה בנו ה'כתב סופר' שהיה גדול הדור, וכולם היו כפופים אליו. ובשעתו היה הכתב סופר מגייס תרומות מנדיבי עם על מנת להחזיק את ישיבתו ב'פרשבורג'. והיה נדבן אחד גדול שהרים תרומה נכבדה, והכתב סופר החליט לעשות סעודה ולהזמין את כל גדולי הדור לכבודו של אותו נדבן. היתה סעודה יפה מאד, ובעיצומה קם הכתב סופר והוציא מכיסו מטבע כסף עתיק יומין, ועליו חרוט 'מחצית השקל', וסיפר שמטבע זה עבר בירושה דור אחרי דור מאז ימי בית שני והשתמר אצלו. הנוכחים במקום התפעלו, והכל בקשו לראותו והעבירו את המטבע מאחד לשני. והנה לפתע פתאום המטבע נעלם! כולם מחפשים אך אין כל זכר למטבע. הכתב סופר היה בצער גדול, איך אירע כך שמטבע שנשמר כל כך הרבה דורות ופתאום באמצע סעודה הזאת נעלם, אין זאת אלא כנראה שאחד מן המסובים לקחו לעצמו. ואז קם אחד הרבנים והציע שכל אחד יכניס את היד לכיס חברו ויחפש שם, וכך אולי תמצא המטבע. רבי יהודה אסאד שהיה מגדולי הדור כששמע כן נבהל מאוד, וקם וצעק שבשום פנים ואופן אין לעשות שפיכות דמים בעבור המטבע, וגם אם מישוה נכשל אין לנו היתר לשפוך את דמו. ובאותו זמן קם ועמד בצד כאילו הוא מתפלל, הוא היה נרעש ונפחד, למרות שהיה זקן חכמי הדור התנהגותו עוררה חשד כשלהו בליבות הנוכחים. והנה, בעוד המלצרים מנקים את השלחן מגלים הם את המטבע, והחזירוהו לכתב סופר.

לאחר כל זאת קם רבי יהודה אסאד ממקומו, והכניס את היד לכיסו והוציא משם מטבע נוסף וזהו לחלוטין למטבע הראשון! ואמר לנוכחים: 'גם לי יש מטבע כזה! משפחתי שמרה והחזיקה דור אחר דור בירושה', ופנה אל הנוכחים ואמר להם: 'הלא אם מישוה היה מכניס את ידו לכיסו ומוצא את המטבע שלי האם הייתם מאמינים לי שיש שני מטבעות אלפיים שנה?! הלא הייתם חושדים בי שאני הוא הגנב! קעת שנמצא המטבע, ראו שיש לי עוד אחד. ומשכך בין תבינו למה התנגדתי שיבדקו בכיסי הנוכחים בסעודה.

אני פטור תהיה זו תפילת נדבה'. אך בסתמא אין לעשות כן ויש לדון אם כן הוא הדין בתשלומין לקריאת התורה.

והנה אם תשלומים לקריאת התורה הן כתשלומין לתפילה וכשיטת הגר"א הנ"ל, לכאורה יש לומר שאין לקרוא כי אם פרשה אחת, וממילא יש לומר שאם הפסיד פרשיות תזריע - מצורע כשהן מחוברות אין לזה תשלומין. וכמו כן לא יהיה תשלומים במקום שהחסיר פרשת שמיני כיון שאז קוראים כבר שתי פרשיות ואין להוסיף עליהן. מאידך גיסא אפשר לומר שאין זה דומה לגמרי לתשלומים של תפילה ואפשר להשלים אף לכמה פרשיות.

ויש בענין הזה מחלוקת גדולה בין רבותינו האחרונים, וצריך לומר שהמיקל בזה יש לו על מה לסמוך, ואין לחשוש בזה לברכה לבטלה וכיו"ב שהרי כך פוסקים מרן החיד"א בספר לדוד אמת שם, ורבנו חיים פאלאגי בספר חיים (סימן יב אות ג) ועוד מגדולי האחרונים. ובשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סימן ג'לה) כתב ששמע מהחתם סופר שבזמנו אירע כן שלא קראו מספר שבועות, ורבי נתן אדלר רבו של החתם סופר עשה מעשה לקרוא כמה פרשיות יחד. זה מעשה רב. ובאמת שאין זה פשוט כלל כמו בתקופה זו שצריך לקרוא שבעה פרשיות מויקהל עד מצורע, אכן זה אפשרי, בעל קורא טוב יכול לעשות את זה, הנה אנחנו קוראים בליל הושענא רבא את ספר משנה תורה מתחילה ועד סוף, רק צריך שיכין את הפרשיות, וידע את כולן בטעמים ובדקדוק ויש להם על מה שיסמוכו.

ג. מקצת הציבור החסירו ומקצת לא

ואפשר ובשבתות אלו יהיה שחלק אשר שמעו את הפרשה כגון החולים מהקורונה שהבריאו ברוך ה', והם מותר להם להתפלל כרגיל ושמעו קריאת התורה יכולים להתפצל לשני מנינים, או לחילופין שהחולים לשעבר ימחלו לשאר המתפללים כיון שהוא טורח ציבור. וזכורני שהיה כזה בזמן מחלמת המפרץ, שבפעם הראשונה שסדאם חוסיין זרק טילים לעבר ארץ ישראל, זה היה בשבת בבוקר מוקדם, ואני הייתי בבית עמדותי לצאת לבית הכנסת, ובדיוק החלה האזעקה, לאחר חצי שעה לערך, הבנו שנרגע המצב והלכתי לבית הכנסת, והיו מעט מאד מתפללים, והתפללנו מהר מאוד קראתי בתורה וסיימנו להתפלל בזריזות. שבת שלאחריה כל מתפללי בית הכנסת הגיעו, כיון שהצורך ימ"ש היה זורק טילים רק בלילות ואילו בימים לא. וכך עשינו שכהן עלה וקרא עד שני בפרשה שלאחריה, והציבור ששמעו בשבוע שעבר מחלו לחבריהם שלא שמעו קריאת התורה בשבת שעברה.

ד. תפילה במנין בצירוף מהמרפסות

בשבועות האחרונים התעורר ויכוח גדול אם אפשר לעשות מניינים באופן שכל אנשי המנין נמצאים במרפסות הסמוכות. וכבר אמרתי, שלהאשכנזים יש להקל. אולם להספרדים הנידון שריו במחלוקת הפוסקים, ראשונים ואחרונים, הרשב"א (שו"ת ח"ג סימן רפז) מתיר ועוד ראשונים, והמגן אברהם (סימן נה) מתיר, ועוד. אולם מרן החיד"א במחזיק ברכה (סימן נה סק"ד) כותב שדעת מרן בבית יוסף (סימן נה) כדעת רבינו שלמה בן הרשב"ץ שאסור. וכמו כן הגאון מוילנא (שם ס"ק לא) והחקרי לב (שם) והאליה רבה (שם ס"ק יב) ועוד הרבה פוסקים לאסור בזה. [וכתבתי בזה באורך בהלכה ברורה חלק ד סימן נה שם הסברתי את ההלכה והבאתי את כל השיטות, ע"ש]. והדיון בפוסקים הוא באופן שנמצאים חמישה אנשים בחדר אחד וחמישה בחדר השני, ואכן כתוב בשלחן ערוך (שם סעיף יג) להדיא שאינם יכולים להצטרף. אך אם רואים אלו

את אלו בזה הוא מחלוקת וכפי הנתבאר יש לומר בזה ספק ברכות להקל. דהיינו שאין לקיים מניינים כגון אלו. והאשכנזים שמקילים בזה סוברים כדעת המגן אברהם וכמו שנראה גם מהביאור הלכה שם, ויש להם על מה שיסמוכו. ומי שרוצה להקל ולענות אחריהם אמן גם יש לו על מה שיסמוך. וכתבתי בזה באריכות בנושא של עניינת אמן שאפשר להקל, אבל לספרדים לעמוד שליח ציבור או לקרוא בתורה וכיו"ב, לעניות דעתי יש להכריע פה חד משמעית לאסור, אף כאשר רואים אלו את אלו.

ועתה ב"ה המצב השתנה קצת ומותר להתפלל עד עשרים במקום אחד. הם התנו עד 19 במקום אחד ואמרו שאם יש עשרים שיתפצלו לשני מקומות. וכל זה הוא בשני תנאים, תנאי אחד שיעמדו רחוק שני מטר אחד מהשני. והתנאי השני, שיחבשו המתפללים מסיכה על הפנים.

ויש לומר עוד, שאם נמצא במרפסת ביתו ורואה מנין מתפללים, בודאי שיכול להצטרף עמהם למנין. וההבדל הוא גדול, שלעיל דברנו כשאין מנין אחד מקובצים יחד בשום מקום, וכשרוצה לצרף אותם הרי הם ברשות אחרת, וכולם הם על סמך רואים אלו את אלו, מה שאין כן במקרה זה, שיש מנין במקום אחד ורוצה להצטרף ממרפסת ביתו הרי שזה דומה למה שכתב מרן בשולחן ערוך (שם) שאם נמצא בחלון ומראה פניו אליהם שמועיל. וכן כתב הרדב"ז, ומי שלומד את דבריו רואה בפירוש את ההבדל שכאשר יש מנין במקום אחד ונמצא בחדר השני ורואה אותם נחשב למנין, אולם ליצור מנין מאנשים שנמצאים ברשות אחרת אין זה מועיל.

אולם אני רוצה להעיר על המצב כעת, בבואי לכאן מהבית עם מסיכה, ראיתי בדרכי שני בתי כנסיות שמבחוץ להם עומדים ומתפללים, ובכל אחד מהם היו לפחות שלושים איש, ועמדו קרוב אחד לשני ללא שמירת מרחק כראוי, וכמובן ללא מסכות, ולצערי הרב אינני יודע מה קרה לאנשים! אנשים חושבים שהמגיפה נעצרה, ובאים ומתפללים תוך זלזול בהנחיות ואחריתם מי ישרוננו! אני לא מבין איפה האחריות שלהם! יתירה מזאת, יש אנשים מבוגרים וכן כאלו החולים במחלות מסוימות כמחלות נשימה, סכרת, כליות, וכיו"ב, שאצלם זה עניין של חיים ומוות כפשוטו!

היום אחד מבני ביתי דיבר עם אחד התלמידים שלנו שהוא חולה ונמצא בטיפול נמרץ במצב קשה מאד, לאחר שנדבק באיזו חתונה, והוא שאל אותי אם יכול לעזור לו במשהו, ואמר לו החולה כן! לך תספר לכולם כמה שאני מסכן וכמה שאני סובל!!! ותאמר להם שיזהרו לנפשם! וזה אחד שהרופא אמר לי שמצבו לא יציב כלל ואי אפשר לצפות מה יהיה איתו. וכיום עדיין לא יצאנו מהסיפור הזה, ולצערנו עדיין יש שמתנהגים כביכול הכל בסדר. ולכן אני מבקש שהמבוגרים בערך גיל 60 ומעלה, או מי שיש לו מחלות מסוימות שאסור להם לצאת מהבית, ושלא ישמעו ליצר הרע שאומר להם להתפלל בציבור, אלא יתפללו בבית. מעבר לזה אני אומר, שגם הבריאים לגמרי אם רוצים להתפלל בבית אפילו לכתחילה יש על מה לסמוך, ואני לוקח על עצמי את האחריות בנושא הזה. בתחילה הייתי הראשון שאמר לסגור את הכוללים, גם עכשיו אני לוקח אחריות. מורי ורבי הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א שלמדתי אצלו בפוניבז' בזמנו, והוא מלאך טהור, צדיק יסוד עולם מדקדק במצוות שאין לתאר, גם הוא פסק כן, שמי שנשאר בבית להתפלל גם אדם בריא לגמרי רשאי להתפלל ביחידות אפילו לכתחילה. אני לוקח את האחריות שאין בזה סרך איסור שישארו בבית ויתפללו בכוונה גדולה כראוי. ועל כל פנים מי שרוצה להתפלל במנין אפשר ובתנאי ששומרים על הכללים.